

Ako sa správať a čo robiť v prípade vzniku mimoriadnej udalosti

časť 3.

Rozvoj spoločenských procesov prináša, okrem pozitívnych výsledkov, aj vznik ohrození a rizík pre obyvateľstvo. To vyvoláva potrebu byť na mimoriadne udalosti pripravený, mať k dispozícii záchranný systém so silami a prostriedkami a uskutočňovať všeobecnú prípravu obyvateľstva. Mimoriadne udalosti na území Slovenskej republiky sú reálou skutočnosťou, s ktorou sa treba plánovite a koncepcne zaoberať. Ich riešenie si vyžaduje skvalitnenie teoretickej a hlavne praktickej prípravy orgánov krízového riadenia v jednotlivých okresoch.

Činnosť pri vzniku mimoriadnej udalosti v dôsledku extrémnych poveternostných vplyvov

Vysoké teploty

2. stupeň

Maximálna teplota vzduchu $> 35^{\circ}\text{C}$.

Pokyny:

- ↳ vyhýbať sa pobytu na priamom slnku, najmä na poludnie a popoludní,
- ↳ nenechávať deti a zvieratá na priamom slnku, ani v stojacich automobiloch,
- ↳ dodržiavať pitný režim.

3. stupeň

Dlhodobé dosahovanie teploty vzduchu $> 40^{\circ}\text{C}$.

Pokyny:

- ↳ vyhýbať sa pobytu na priamom slnku, najmä na poludnie a popoludní,
- ↳ dodržiavať pitný režim,
- ↳ nenechávať deti a zvieratá na priamom slnku, ani v stojacich automobiloch,
- ↳ pri pobote na priamom slnku používať ochranné prostriedky pred priamy slnečným žiareniom (pokrývka hlavy, ochranné krémy, slnečné okuliare ap.).

Dlhodobé sucho – počítať s reguláciou dodávky a odberu pitnej vody

Nízke teploty

2. stupeň

Dosiahnutie teploty vzduchu -20°C – silný mráz.

Pokyny:

- ↳ chrániť sa primerané teplým oblečením a obuvou,
- ↳ chrániť nekryté časti tela ochranným (mastným) krémom,
- ↳ vykonať primerané opatrenia na ochranu hospodárskych plodín pred prízemnými mrazmi.

3. stupeň

Dosiahnutie teploty vzduchu -30°C – veľmi silný mráz.

Pokyny:

- ↳ urýchlene vyhľadať teplé miesta (obytné zariadenia),
- ↳ vykonať primerané opatrenia v prie- myse na ochranu pred silnými mrazi- mi (zateplenie...),
- ↳ chrániť nekryté časti tela ochranným (mastným) krémom.

Vietor

2. stupeň

Výskyt silného vetra, ktorý dosiahne krátkodobo v nárazoch rýchlosť V2, priemer $> 20 \text{ m/s}$ alebo nárazy $> 25 \text{ m/s}$.

Pokyny:

- ↳ nezdržiavať sa na voľných plochách, nezdržiavať sa pri labilných prekážkach,
- ↳ zatvoriť a zabezpečiť okná a dvere,
- ↳ odložiť z dvorov voľne položené predmety,
- ↳ nepúštať von deti, zabezpečiť domáce zvieratá,
- ↳ neparkovať pod stromami a pri chate- trných budovách s ľahkými vozidlami a nenaloženými nákladnými automobilmi, obmedziť jazdu po otvorených vetrových plochách,
- ↳ zabezpečiť okná, skleníky, voľne ulo- žené predmety, pozbierať sušiacu sa bielizeň,
- ↳ pri jazde automobilom znížiť rýchlosť jazdy.

3. stupeň

Výskyt mimoriadne silného vetra, ktorý dosiahne krátkodobo v nárazoch rýchlosť V3, priemer $> 25 \text{ m/s}$ alebo nárazy $> 35 \text{ m/s}$.

Pokyny:

- ↳ ked' to nie je nutné, nevychádzať z domu, nezdržiavať sa na voľných plochách,

- ↳ zatvoriť a zabezpečiť okná a dvere,
- ↳ nepúštať von deti,
- ↳ s ľahkými vozidlami a nenaloženými nákladnými automobilmi nejazdiť po otvorených vetrových plochách.

Pred príchodom vetra, ak je to možné, uzatvoriť autá do garáží, upevniť po- hyblivé predmety, zabezpečiť žeriavy, dodatočne ukotviť stožiare a predmety s vysoko položeným táziskom, veci z dvo- rov a spred domov premiestniť do záve- terných priestorov.

Snehové jazyky a záveje

2. stupeň

Intenzívna tvorba snehových jazy- kov a závejov.

Pokyny:

- ↳ vybaviť vozidlo zimnými technickými prostriedkami (zimné pneumatiky, snehové reťaze, vlečné lano, lopata ap.),
- ↳ zabezpečiť sa komunikačnými pro- striedkami (mobilný telefón, PDA, vysielačka ap.) pre prípad núdze.

3. stupeň

Mimoriadne intenzívna tvorba sne- hových jazykov a závejov.

Pokyny:

- ↳ obmedziť pohyb vo vonkajšom pro- stredí,
- ↳ obmedziť jazdu vozidlom a inými prostriedkami.

Sneženie

2. stupeň

Silné sneženie, pri ktorom spadne $> 20 \text{ cm}$ nového snehu za 12 h.

Pokyny:

- ↳ na horách sledovať a dodržiavať po- kyny horskej služby,
- ↳ vybaviť vozidlo príslušnými technic- kými prostriedkami (zimné pneu- matiky, snehové reťaze, vlečné lano, lopata ap.),
- ↳ v prípade mokrého snehu a silného

vetra obmedziť pohyb v lese a v blízosti elektrických vedení.

3. stupeň

Mimoriadne silné sneženie, pri ktorom spadne > 30 cm nového snehu za 2 h.

Pokyny:

- obmedziť pobyt a pohyb (i dopravnými prostriedkami) vonku.

Poľadovica

2. stupeň

Intenzívna tvorba poľadovice.

Pokyny:

- obmedziť pobyt a pohyb (i dopravnými prostriedkami) vonku,
- upraviť povrch chodníkov tak, aby umožňoval bezpečný pohyb.

3. stupeň

Mimoriadne intenzívna tvorba poľadovice.

Pokyny:

- obmedziť pobyt a pohyb i dopravnými prostriedkami vonku,
- upraviť povrch chodníkov tak, aby umožňoval bezpečný pohyb.

Búrky

2. stupeň

Výskyt silných búrok spojených s prívalovými zrážkami s úhrnom >30mm za h. a nárazy vetra s rýchlosťou >25m/s.

Pokyny:

- nezdržiavať sa na voľných plochách, nezdržiavať sa pri labilných prekážkach,
- zatvoriť a zabezpečiť okná a dvere,
- odložiť z dvorov voľne položené predmety, neparkovať pod stromami a pri chatrných budovách,
- zabezpečiť domáce zvieratá,
- s ľahkými vozidlami a nenaloženými nákladnými automobilmi nejazdiť po otvorených veterálnych plochách,
- vo voľnej krajine pri búrke prečkať v automobile, alebo vyhľadať nižšie polohy, pozor na ich prípadné zatopenie,
- nezdržiavať sa pri vysokých stožiaroch alebo vysokých stromoch,
- opustiť vodné plochy a priestory v blízkosti potokov a riek, aj vyschnutých korýt.

3. stupeň

Výskyt mimoriadne silných búrok spojených s prívalovými zrážkami s

úhrnom 40 mm za 1 h a nárazmi vetra s rýchlosťou >35 m/s.

Pokyny:

- ked' nemusíte, nevychádzajte z domu, nepúšťajte von deti,
- neparkovať pod stromami a pri chatrných budovách,
- nezdržiavať sa pri stožiaroch vysokého napäťia alebo vysokých stromoch,
- opustiť vodné plochy a priestory v blízkosti potokov a riek, aj vyschnutých korýt,
- zabezpečiť obydlie pred vniknutím vody.

Dážď

2. stupeň

Výskyt intenzívneho dažďa s úhrnom zrážok > 50mm za 12 h.

Pokyny v prípade kritického nedostatu času:

- Zanechať akékoľvek činnosti a rýchlosťa odobrať na bezpečné miesto (koppec, vyšší svah ap.).

Pokiaľ máte dostatok času:

- vypnúť alebo uzatvoriť hlavné rozvody elektrického prúdu, vody a plynu,
- premiestniť vybavenie domácností do vyšších poschodí,
- uzatvoriť a utesniť všetky okná a otvory,
- pripraviť si vozidlo pre prípad nutnosti opustenia obydlia,
- pripraviť si lieky, dokumenty, vhodné ošatenie, trvanlivé potraviny a pitnú vodu na 2 až 3 dni,
- zobrať si nepremokavú obuv a odev,
- odstrániť látky, ktoré môžu v styku s vodou vyvoláť chemickú reakciu (jedy, žieraviny, kyseliny ap.),
- informovať svojich susedov, pripraviť evakuáciu zvierat,
- pripraviť si evakačnú batožinu 15 kg deti + príručná 5 kg a 25 kg dospelý + príručná,
- opustiť vodné plochy a priestory v blízkosti potokov a riek, aj vyschnutých korýt.

3. stupeň

Výskyt intenzívneho dažďa s úhrnom > 70mm za 12 h.

Pokyny:

- dodržiavať pokyny záchranných zložiek, orgánov samosprávy a štátnej správy, sledovať pokyny v hromadných informačných prostriedkoch,
- opustiť vodné plochy a priestory v blízkosti potokov a riek, aj vyschnutých korýt.

tých korýt,

- odstrániť látky, ktoré môžu v styku s vodou vyvoláť chemickú reakciu (jedy, žieraviny, kyseliny ap.),
- uzatvoriť a utesniť všetky okná a otvory,
- vypnúť alebo uzatvoriť hlavné rozvody elektrického prúdu, vody a plynu.

Hmla

2. stupeň

Výskyt silných hmel s dohľadosťou < 300 m.

Pokyny:

- Ak viditeľnosť nepovoľuje ísť rýchlosťou ako 20 km/h a keď nie je možné rozoznať okraj cesty, odstavte vozidlo. Na diaľnicach vyhľadať najbližšie odpočívadlo a počkať kým sa hmla rozplynie.

3. stupeň

Výskyt mimoriadne silných hmel < 100 m.

Pokyny:

- Obmedziť jazdu vozidlom z bezpečnostných dôvodov.

Anonymné oznamenie

Anonymné oznamenie o uložení bomby, výbušniny, nástražného systému alebo nebezpečnej látky sa často zameriava na vyzvolanie strachu a paniky. Ako objekty sú zvolené priestory s väčším sústredením ľudí. Aj keď väčšinou ide o planý poplach, treba počítať s tým, že anonymná vyhrážka môže byť uskutočnená. Sme povinní počítať s najhoršou situáciou.

Čo robiť po anonymnom oznamení?

Pokyny:

- okamžite oznámte udalosť na číslo tiesňového volania 112, alebo na telefónne čísla 150 Hasičský a záchranný zbor a 158 polícia,
- ak sa nachádzate v budove, ktorá je ohrozená, otvorte okná, opustite budovu a vzdialte sa čo najďalej od tohto priestoru,
- do budovy sa vráťte až na pokyn príslušných orgánov.

Prevzatie podezrivnej zásielky

Po prevzatí listu, či balíka zvážte skutočnosť, ktoré vás vedú k názoru, že ide o podezrivú zásielku. Takou môže byť napríklad neočakávaná zásielka od neznámeho odosielaťa s podezrivým

NA POMOC STAROSTOM OBCÍ

rukopisom, zapáchajúca zásielka alebo zásielka s podozrivým obsahom. Po otvorení môže podozrenie vyvoláť sypká hmota, neznámy predmet alebo výhražný text.

Čo robiť po prevzatí podozriavej zásielky? Pokyny:

- ↳ podozrivú zásielku neotvárajte a netraste s ňou,
- ↳ zásielku uložte do igelitového alebo iného vhodného obalu,
- ↳ opustite miestnosť, umyte si ruky a udalosť nahláste na číslo tiesňového volania 112, alebo na telefónne čísla 158 a 150.

Činnosť pri nutnosti urýchleného opustenia ohrozeného priestoru

Pokyny:

V prípade, ak musíte rýchlo opustiť priestor ohrozenia, alebo sa nachádzate v uzavorených priestoroch, vykonajte nasledovné opatrenia:

- ↳ uzavorte prívod plynu, vody a elektriny,
- ↳ pripravte si a vezmite so sebou najnutnejšie veci (doklady, cenné veci malých rozmerov, lieky ap.),
- ↳ uzamknite byt, presvedčte sa, či vaši susedia vedia o vznikutej situácii,
- ↳ v prípade, ak sa vo vašom okolí nachádzajú deti, starí alebo nevládni ľudia, pomôžte im,
- ↳ sledujte rozhlas, televíziu, miestny rozhlas ap., kde sa dozviete informácie o možnom ohrození,
- ↳ dodržujte pokyny osôb a príslušných orgánov, ktoré zabezpečujú evakuáciu,
- ↳ použite prostriedky improvizovanej ochrany dýchačích ciest a povrchu tela,
- ↳ priestor opúšťajte najkratšou cestou, podľa možnosti kolmo na smer vetra,
- ↳ vždy zachovávajte rozvahu!

Odporučaná hmotnosť a zloženie úkrytovej a evakuačnej batožiny

Odporučaná hmotnosť úkrytovej batožiny: 10 – 15 kg + 5 kg príručná.

Odporučaná hmotnosť evakuačnej batožiny: do 15 kg pre deti, do 25 kg pre dospelých + 5 kg príručná.

Čo vám nemá chýbať v batožine?

- ↳ osobné doklady, dôležité dokumenty, peniaze, cennosti malých rozmerov,
- ↳ osobné lieky, vitamíny a nevyhnutné

zdravotnícke potreby,
↳ základné trvanlivé potraviny a nápoje v nepriepustných obaloch na 2 až 3 dni,

- ↳ predmety osobnej hygieny a dennej potreby,
- ↳ náhradná bielizeň, odev, obuv, nepremokavý plášť, prikrývka, spací vak,
- ↳ vrecková lampa, sviečka a zápalky,
- ↳ ďalšie nevyhnutné osobné veci podľa potreby a uváženia (mobilný telefón),
- ↳ pre deti nezabudnite pribaliť hračku.

Zoznam vecí, ktoré je zakázané brať do úkrytu pokyny:

- ↳ zbrane všetkého druhu, alkohol a iné návykové látky, zapáchajúce a ľahko zápalné látky,
- ↳ objemné predmety, kočíky, periny ap.,
- ↳ domáce zvieratá, psy, mačky a iné,
- ↳ zapaľovače, cigarety, ponorné variče, jedlá podliehajúce rýchlemu znehodnoteniu.

Zásady správania sa v úkrytoch

- ↳ Správajte sa zodpovedne a riadte sa úkrytovým poriadkom, dbajte na pokyny obsluhy úkrytu,
- ↳ neplytvajte vodom a potravinami, udržujte čistotu a poriadok,
- ↳ nepohybujte sa zbytočne po úkryte a nehovorte hlasno,
- ↳ chovajte sa pokojne, vzájomne si pomájte,
- ↳ nefajčíte, nepoužívajte otvorený oheň a elektrické spotrebiče.

Improvizovaná ochrana dýchačích ciest a povrchu tela

Improvizované prostriedky individuálnej ochrany sú určené na ochranu dýchačích ciest a očí, ak neboli vydané

Príklady použitia improvizovaných prostriedkov individuálnej ochrany

ochranné masky a prostriedky na ochranu povrchu tela.

Improvizované prostriedky individuálnej ochrany sa používajú najmä pri:

- ↳ presune osôb do úkrytov,
- ↳ úniku z priestoru kontaminovaného nebezpečnou látkou,
- ↳ prekonávaní kontaminovaného priestoru,
- ↳ evakuácií obyvateľstva.

Ochrana hlavy

Odporúča sa použiť čiapky, šatky a šály, cez ktoré je vhodné natiahnuť kapecu, prípadne nasadiť ochrannú prilbu (najlepšie cyklistickú, pracovnú, lyžiarsku ap.). Najvhodnejším spôsobom ochrany úst a nosa je prekrytie týchto častí kusom flanelovej tkaniny alebo froté uterákom mierne navlhčeným vo vode, vodnom roztoku sódy alebo kyseliny citrónovej. Pri ich nasadzovaní dbáme na to, aby vlasy boli úplne zakryté. To isté platí o čele, krku a ušiach.

Ochrana očí

Po ochrane dýchačích ciest nasleduje ochrana očí. Na to použijeme okuliare uzavretého typu (lyžiarske, potápačské plavecké, motocyklové). Prípadné vetracie prieduchy, otvory prelepíme lepiaciou páskou. Ak nemáme k dispozícii doma žiadne okuliare, môžeme použiť gelitové priesvitné vrecúška.

Ochrana trupu

Všeobecne platí zásada, že každý druh odevu poskytuje určitú mieru ochrany, pričom väčší počet vrstiev zvyšuje koeficient ochrany. Na ochranu môžete použiť dlhé zimné kabáty, bundy, nohavice, kombinézy, či šuštiakové športové súpravy. Použité ochranné odevy je nutné dostatočne utesniť na krku, rukávoch a nohavicích. Netesnené zapínania a rôzne nežiaduce trhliny v odevi je nutné prelepiť lepiacou páskou. Ku všetkým ochranným odevom je vhodné použiť nepremokavý plášť

NA POMOC STAROSTOM OBCÍ

(napr. plášť do dažďa) alebo plachtu prehodenú cez hlavu.

Ochrana rúk a nôh

Veľmi dobrým ochranným prostriedkom rúk sú gumené rukavice. Pre ochranu nôh sú najvhodnejšie gumené a kožené čižmy, prípadne kožené vysoké topánky. Pri použití nízkych topánok je vhodné zhotoviť si návleky z igelitových vrecúšok alebo tašiek.

Pri použití improvizovanej ochrany je potrebné dodržiavať nasledujúce zásady:

- ↳ celý povrch tela musí byť zakrytý,
- ↳ všetky ochranné prostriedky je nutné čo najlepšie utesniť,
- ↳ na dosiahnutie vyšších ochranných účinkov kombinujte viac ochranných prostriedkov, alebo použite odev v niekoľkých vrstvach.

Zásady prvej pomoci

PRVÁ POMOC je súbor jednoduchých opatrení, ktoré môžu byť použité v každom čase, na každom mieste a ktoré môžu:

- ↳ zachrániť život,
- ↳ zabrániť zhoršeniu zdravotného stavu,
- ↳ urýchliť zotavenie.

Ako postupovať:

- ↳ bez ohrozenia vlastného života zistite, čo sa stalo,
- ↳ ako prvého vždy ošetrte najviac zraneného,
- ↳ zabezpečte privolenie sanitky, lekára, alebo dopravu zraneného do zdravotníckeho zariadenia.

Ako poskytnúť prvú pomoc:

- ↳ zastavte život ohrozujúce krvácanie,
- ↳ pri bezvedomí zaistite voľnosť dýchacích ciest,
- ↳ pri zástave dýchania poskytnite umelé dýchanie,
- ↳ pri zástave srdca poskytnite nepriamu masáž srdca,
- ↳ venujte pozornosť protišokovým opatreniam.

Pamäťajte!
Nepotrebujeťe osobitné vybavenie – improvizujte.
Nepreceňujte svoje sily, neohrozte samého seba.
Nehýbte s postihnutým viac, ako je nevyhnutné!

V evakuáčnom stredisku sa dozviete, kde je vaše miesto ubytovania a ďalšie potrebné informácie.

Kde dostaneme prostriedky individuálnej ochrany?

Obce a mestá uskladňujú, ošetrovajú a zabezpečujú výdaj prostriedkov individuálnej ochrany obyvateľstvu mesta, pre ktoré tieto prostriedky nezabezpečujú právnické osoby, alebo podnikatelia, najmä počas vojny a vojnového stavu. Týmito prostriedkami sú ochranné masky, malé ochranné filtre, ochranné rúška a detské ochranné vaky. Pre ich plynulý výdaj zriaďuje obec a mesto stále výdajné stredisko v určených budovách a v operatívne vytvorených výdajných strediskách.

UPOZORNENIE!

Malé ochranné filtre (MOF) sú určené na ochranu pred účinkom rádioaktívnych látok, bojových otravných látok a pred účinkom bojových biologických prostriedkov. Nechránia vás pred účinkom nebezpečných látok ako je amoniak, chlór, kyanovodík, antrax ap. Okrem ochrany tváre a dýchacích ciest je potrebné chrániť aj povrch tela improvizovanými prostriedkami podľa pokynov.

Ukrytie

Obec a mesto podľa potreby určuje vhodné ochranné stavby použiteľné na ukrytie obyvateľstva a zabezpečuje ich potrebné úpravy. Na tieto účely eviduje úkryty budované svojpomocne v zapustených alebo čiastočne zapustených objektoch (pivničných priestoroch) po vykonaní príslušných úprav. Ak nastane situácia potreby zabezpečenia ukrytie, každý vlastník určeného rodinného alebo bytového domu dostane od člena úkrytovej komisie určovači list jednoduchého úkrytu budovaného svojpomocne a metodickú pomôcku s pokynmi na jeho dobudovanie. Pomôcka obsahuje aj pokyny, čo si máte vziať do úkrytu a tiež zoznam, čo je zakázané brať do úkrytu. Požiadavky na materiál potrebný na dobudovanie jednoduchého úkrytu budovaného svojpomocne si uplatňujeme na obecnom, či mestskom úrade.

INFROMAČNÉ MIESTA, na ktoré sa obraciame v prípade vzniku mimoriadnej udalosti a čísla spojenia budú včas poskytnuté prostriedkami masovej informácie a orgánmi krízového riadenia.

PaedDr. Ľubomír Betuš, CSc.
Ilustračné foto: archív redakcie

